

BEHÇET CANBAZ ANADOLU LİSESİ

AKRAN ZORBALIĞI

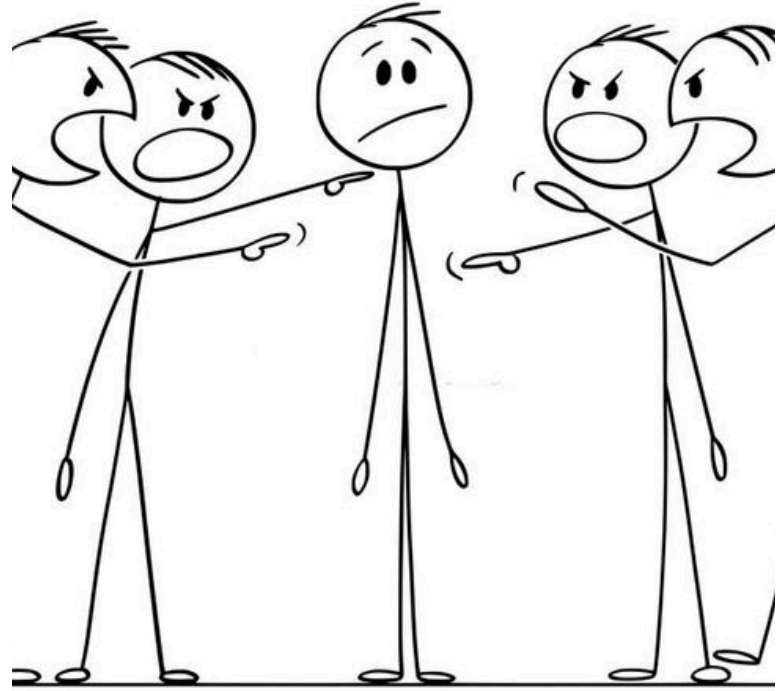
02.12.2024
RÜMEYSA TURAN

AKRAN ZORBALIGI

NEDİR?

Akran zorbalığı, daha güçlü konumda olan bir veya birkaç öğrenci tarafından bir başka öğrenciye yönelik olarak zarar verme amacıyla yapılan tekrarlayıcı davranışlardır.

Zorbalık, çocukları olumsuz etkileyen bir durumdur. Çocuklarda mutsuzluk, depresyon, özgüven eksikliği görülebilir. Zorbalığın ilerleyen boyut ve türlerinde çocuklarda intihar riskinden de söz etmek mümkündür.

Güçlü durumdaki bir öğrencinin, kendi kazancı veya keyfi için, daha güçsüz olanlara karşı sıkıntı vermek niyeti ile fiziksel, duygusal, sosyal ya da sözel olarak tekrarlayan saldırılarıdır. Bir ya da birden fazla öğrencinin bir başka öğrenciye (mağdura) sürekli olarak olumsuz eylemlerde bulunmasıdır.

AKRAN ZORBALIĞI TÜRLERİ

Fiziksel zorbalık:

Öğrenciye yönelik yapılan ve fiziksel güç içeren davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu zorbalık türü özellikle okul öncesi dönem ve ilkokulda en sık görülen zorbalık türüdür. Ayrıca diğer zorbalık türlerine kıyasla öğretmenler ve diğer öğrenciler tarafından kolaylıkla fark edilebilir. Bu nedenle, öğretmenlerin fiziksel zorbalığa diğer zorbalık türlerine kıyasla daha sıklıkla ve anında müdahale ettiği belirlenmiştir (Smith, 2016; Vlachou ve ark., 2011).

Fiziksel Zorbalık Davranışları:

Eşyalarına zarar vermek, eşyalarını çalmak • Haraç almak • Sınıfa/tuvalete kilitlemek • Tuvaletin kapısını izinsiz açmak • Uygunsuz el hareketleri yapmak • Kızların eteklerini açmak, erkeklerin pantolonlarını indirmek • Okul çıkışında darp etmek • Tekme atmak • Tokat atmak • Çelme takmak • Vurmak • İtmek • Tükürmek • Saçını çekmek, kesmek

Sözel zorbalık:

Öğrenciye veya ailesine yönelik yapılan olumsuz yargılar, atıflar veya sözel davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Her sınıf düzeyinde sıklıkla görülmektedir. Sözel zorbalığın öğretmenler ve diğer öğrenciler tarafından fark edilmesi daha zordur. En sık karşılaşılan sözel zorbalık davranışının isim/lakap takma olduğu belirlenmiştir (Atik ve Güneri, 2013; Pişkin 2010; Wang ve ark., 2009).

Sözel Zorbalık Davranışları:

- İsim/lakap takmak (örn. dombili, şişko, ezik, inek)
- Hakaret etmek
- Küfürlü konuşmak
- Alay etmek
- Dalga geçmek
- Küçük düşürücü sözler söylemek
- Bağırarak
- Azarlama
- Laf ile sataşmak

AKRAN ZORBALIĞI TÜRLERİ

Siber zorbalık:

Teknolojik aletler (bilgisayar, tablet, cep telefonu) kullanarak yapılan davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Siber zorbalık olaylarında zorbalık yapanlar anonim olabilir ve kimliklerini gizleyebilir. Ayrıca, siber zorbalık davranışları 7 gün/24 saat yapılabilir ve hızlı bir şekilde çok geniş kitlelere ulaşabilir (Hinduja ve Patchin, 2014; Zych ve ark., 2015).

Siber Zorbalık Davranışları:

- Kişiden habersiz onun bilgilerini kullanarak hesap açmak
- Sosyal medya aracılığıyla uygunsuz içerik paylaşmak
- Sosyal medyada kötü yorumlar yazmak ve hakaret etmek
 - Sosyal medya hesaplarından dışlamak
- İzinsiz olarak fotoğrafını/videosunu paylaşmak
- Özel fotoğraflarını ve görüşmelerini başkaları ile paylaşmak

İlişkisel zorbalık:

Öğrencinin sosyal ilişkilerine zarar vermeyi hedefleyen davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenler ve diğer öğrenciler tarafından fark edilmesinin daha zor olduğu ve bu nedenle müdahalenin daha az yapıldığı belirlenmiştir. Bu nedenle diğer zorbalık türlerine kıyasla etkilerinin daha yaralayıcı ve ağır olduğu görülmektedir (Ayas ve Pişkin, 2011; Crick ve Grotpeter, 1995).

İLİŞKİSEL ZORBALIK DAVRANIŞLARI

:

Hakkında dedikodu yapmak ve yaymak

- Asılsız söylentiler yaymak
- Sırlarını ortaya çıkarmak
- Arkadaş grubundan dışlamak, soyutlamak
 - Yanına oturmasını istememek
- Toplum içinde utandırmak veya küçük düşürmek
- Jest ve mimikler ile istenmediğini hissettirmek
- Görmezden gelmek
 - Küsmek
 - Kışkırtmak
 - Taklit etmek
 - Kıs kıs gülmek
 - Tehdit etmek
- Okul dışı aktivitelere dahil etmemek

ZORBALIK YAPAN ÖĞRENCİLER İÇİN:

Kısa Süreli Sonuçlar

Okula uyumda güçlük

- Okuldan kaçma, okuldaki kuralları çiğneme
- Okula karşı ilgisizlik, akademik başarıda düşüş
- Öğretmenlere karşı gelme
- Dışlanma, yalnız kalma, sevilme riski
- Arkadaşlık ilişkilerinde zorluklar

UZUN SÜRELİ SONUÇLAR

Saldırgan davranışların sürmesi, eşine ve çocuklarına aile içi şiddet uygulama • Psikiyatrik hastalık gelişmesi riski (örn. depresyon, bipolar bozukluk, antisosyal kişilik bozukluğu)

- Sosyal ilişkilerde problemler
- Erken yaşlarda sigara, alkol ve madde kullanımı
- Suça yönelik davranışlarda bulunma ve mahkûmiyet riski (örn. trafik suçu, hırsızlık, adam yaralama)

ZORBALIĞA MARUZ KALAN ÖĞRENCİLER İÇİN

Kısa Süreli Sonuçlar

Kendini değersiz ve mutsuz hissetme

- Kızgınlık, çaresizlik ve yalnızlık
- Düşük özgüven
- Sosyal uyumda güçlük
- Uyku problemleri (korkulu rüya, kâbuslar)
- Fiziksel belirtiler (baş ağrısı, karın ağrısı, mide bulantısı)
- Gece altını ıslatma
- Akademik performansta düşüş
- Okula bağlılıkta azalma, okuldan uzaklaşma
- Okulda kendini güvensiz hissetme
- Okul veya sınıf değiştirme
- Kendine zarar verme düşünceleri ve girişimleri

UZUN SÜRELİ SONUÇLAR

Üzüntü, mutsuzluk, kızgınlık, yalnızlık

- Düşük özgüven ve benlik saygısı
- Depresyon ve kaygı bozuklukları geliştirme riski
- Sosyal ve romantik ilişkilerde problem yaşama riski
- Akademik başarıda düşüş

Zorbalık yapan çocukların aileleri?

- İlgi, sevgi ve sıcaklıktan yoksun bir aile ortamı
- Fiziksel veya duygusal istismar uygulayan ebeveynler
- Saldırgan davranışları hoşgörü ile karşılayan ebeveynler
- Problem çözümünde fiziksel güç kullanan ebeveynler
- Kardeşleri tarafından zorbalığa uğrayan veya kardeşlerine zorbalık yapan çocuklar
- Farklı aile yapısı (tek ebeveynli)
- Ev ortamında saldırgan davranışları öğrenen çocukların bunu okulda da arkadaş ve öğretmenlerine karşı uyguladıkları tespit edilmiştir.

Zorbalığa maruz kalan çocukların aileleri?

- Aşırı koruyucu, kollayıcı ve kontrolcü ebeveynler (çocuklar bağımsızlık ve kendine güven konularında sorunlar yaşayabilirler.)
- Farklı aile yapısı (tek ebeveynli)
- Anne ile ilişki: Erkek çocukların anneleri ile çok yakın duygusal ilişki kurma eğilimi, annelerinse çocuklarına yaşından daha küçükmüş gibi davranma eğilimi
- Baba ile ilişki: Uzak ve mesafeli bir ilişki, babalar genelde ya aşırı eleştirel ya da tamamen ilgisiz

ZORBALIK YAPAN ÖĞRENCİLERİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ

- Başkalarını yönetmeyi sevme, başkaları üzerinde egemenlik kurmayı ve güçlü olmayı isteme
- Başkalarının duygularına karşı duyarsız olma ve düşük empati becerisine sahip olma
- Vicdan, utanç ve pişmanlık duygularının zayıf olması
- Şiddete karşı olumlu bir tutuma sahip olma
- Saldırganca davranmaktan gurur duyma • Problem çözerken saldırgan çözüm yollarını kullanma
- Düşük öz denetim becerilerine sahip olma
- Öfke kontrolünde problem yaşama
- Farklılıklara karşı tahammülsüz olma
- Düşünmeden, tepkisel ve aceleci davranma, çabuk sinirlenme (dürtüsellik)
- Yalan söylemeye veya hile yapmaya eğilim gösterme

ZORBALIĞA MARUZ KALAN ÖĞRENCİLERİN BİREYSEL ÖZELLİKLERİ

- Kendine güveninin ve benlik saygısının düşük olması (örn. Kendini başarısız, beceriksiz olarak tanımlama)
- Pasif, utangaç, çekingen, içe kapanık olma
- İtaatkâr ve boyun eğici kişilik özelliklerine sahip olma
- Arkadaş ortamında çoğunlukla endişeli, kaygılı ve güvensiz davranışlar sergileme
 - Hiç arkadaşı olmaması veya çok az sayıda arkadaşına sahip olma, arkadaş ortamında az popüler olma
- İletişim ve sorun çözme becerilerinin zayıf olması
- Zorbaliğa uğradıktan sonra ağlama ve geri çekilme tepkisi verme
- Farklı fiziksel özelliklere sahip olma (örn. aşırı kısa/uzun boy, aşırı az/çok kilo, gözlük veya diş teli kullanıyor olma, konuşma problemleri)
 - Dezavantajlı gruplara dâhil olma (örn. fiziksel veya zihinsel engelinin olması, dil/aksanının farklı olması, göçmen/etnik azınlık gruba üye olma)

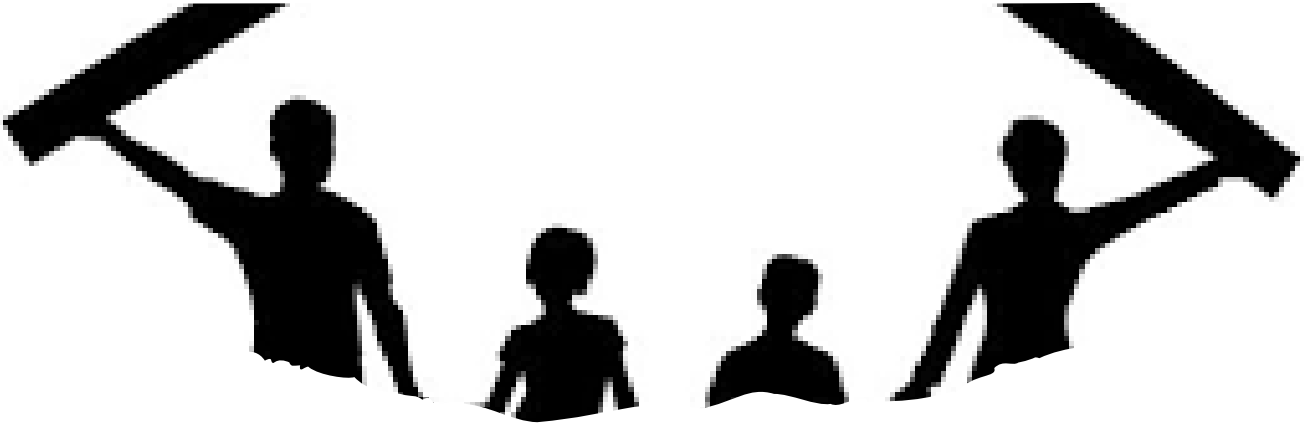

NE YAPILABİLİR?

Okul personeli:

- Akran zorbalığı konusunda tüm personele yönelik açık, net ve tutarlı bilgiler verilmeli ve destek sağlanmalıdır.
 - Akran zorbalığı hakkında uygulanabilir kurallar ve politikalar geliştirilmeli ve yürürlüğe konulmalıdır.
- Okulda 'Akran Zorbalığını Önleme Komisyonu' kurulmalıdır. Her bir hedef kitlesinden kişilerin (örn. idareci, öğretmen, rehber öğretmen/psikolojik danışman, öğrenci temsilcisi, okul-aile birliği temsilcisi) yer alacağı bu komite belli aralıklarla toplanmalı ve okuldaki önleyici çalışmalar konusunda ortaklaşa çalışmalıdır.
- Okul içinde ve çevresinde zorbalık olaylarının en sık görüldüğü yerlerde güvenlik için ekstra önlemler alınmalıdır.
 - Öğretmenlere akran zorbalığı konusunda ve etkili müdahale stratejileri hakkında tekrarlayıcı eğitimler/seminerler verilmelidir.
- Öğretmenler, okullarındaki akran zorbalığını önleme ve müdahale politikalarının hazırlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi konularında aktif katılımında bulunmalıdır.

NE YAPILABİLİR?

EBEVEYNLER

: Bütüncül okul yaklaşımında, ebeveynler zorbalığın önlenmesi konusunda aktif olarak görev alırlar. Okul-aile iş birliği bu adımın önemli bir parçasıdır. Bu bağlamda ebeveynler ile aşağıdaki çalışmalar yapılabilir.

- Ebeveynler ile yakın iletişim hâlinde olunmalı ve önleyici çalışmalar konusunda ortak stratejiler geliştirilmelidir.
- Eve konu ile ilgili broşürler gönderilmeli, okula farkındalık amaçlı afişler asılmalıdır
- Ebeveynlere akran zorbalığı konusunda okul rehber öğretmeni/psikolojik danışmanı tarafından bilgilendirme seminerleri düzenlenmeli ve onların da müdahale sürecine katılması sağlanmalıdır.
- Bu konuda uzman araştırmacılar ve akademisyenler okula davet edilerek ebeveynlere yönelik konferanslar düzenlenmelidir.
- Çocuğu zorbalık yapan veya zorbalığa maruz kalan ebeveynler ile ayrı ayrı görüşmeler yapılarak bu konuda ebeveynlere destek sağlanmalıdır. Gerek görüldüğü durumda okul dışından bir uzmana yönlendirme yapılabilir.

